

ספר הכוזרי

מיוחס ביסודו להחכם החבר ר' יצחק הסנגרי ז"ל.

אשר קדש שם שמים בויכותו הישר.

חברו בלשון ערבי הרב החכם הכולל ר' יהודה הלוי הספרדי ז"ל. והעתיקו
ללשוננו הקדושה הרב החכם ר' יהודה אבן תבון ז"ל מרמון ספרד במגדל לונדון.
בשנת ד' אלפים תתקכ"ז ליצירת.

עם שני באורים, בפי כל מפוארים.

והשני אוצר נהמד

האהר קול יהודה

להרב המאוה"ג הצדיק המפורסם החכם	§	להרב המאוה"ג המפורסם החכם השלם
השלם מוה"ר יהודה מוסקאטו זצ"ל,	§	מו"ה ישראל הלוי זצ"ל, מחבר ס' נצח
מחבר ס' "נפוצות יהודה" הנודע לתהלה,	§	ישראל, וש"ת אבן ישראל, וספר ארובות
ועוד ספרים יקרים.		השמים, ועוד ספרים יקרים.

ועתה נוספו בו:

(א) האגרות היקרות מהחסיד הנשיא וראש גולה החכם רב הסדאי
בן יצחק שפרוטא הספרדי זצ"ל אל מלך הכוזר, ותשובת המלך
אליו. (ב) מבוא והצעה על דבר מהבר ספר הכוזרי. (ג) זכסופו לזה
מקראי קדש ודברים נכבדים ושמות עצמיים המובאים בספר הכוזרי.
(ד) תולדות עם הכוזרים.

מוגה בעיון יפה ומתוקן כל דבר הצריך תיקון.

(מאמר רביעי)

בכוננת בית מסחר הספרים של ר' יצחק פונק בוויילנא.

וויילנא

בדפוס ר' א"צ ראזענקראנץ ז"ל, ור"מ שריפטוועטצער.
שנה תרס"ה לפ"ק

א אמר החבר אלהים תואר למושל בדבר מן הדברים, ולדיין, ויש שיהיה בכל כשהוא רוצה בו מושל בעולם כלו, ויש שיהיה בחלק כשהוא רוצה בו כח מחכות הגלגל

אוצר נהמד

קול ידודה

עד הנה כמו שיבאר. ואחרי כן הלך לדברו ויפגשו צו מלאכי אלהים ודברים אלהים יראום ויקבצו להם הכובעים וההסודים, כמו שיבאר הכל יפה בעתו בעצרת שדי. וחולט לוי אדרום מעמו מה ענין השמלת הביאור אלל שני שמות מהבאתי מתחוק, והם שדי וזכאות אשר לא העלה אח שמוהם על שפתי. אך זאת מטהתי על היתר הספק הזה, כי שם שדי נכלל ביאורו בשם אל שהוא מענין כח וחזק כמו שחזק, וכבר ביאר בשני לפי דרשו (כמוזכר שמה) כי אל שדי רוצה לומר בדרך הכח והגחון, ואלה לכפול הביאור לאין צורך. וזש זכאות לא הזכירו כי לבדו לא המגלגו זולתי עם אלהים או עם השם הכבוד, כדבר הראש' ע' שמות. והנה כל דבריו מיוסדים על אדני זך:

א אלהים תאר למושל וכו'. הודיעו כלות הוראה המלה האלה על כל מושל ודיין, בגדול החל ופקסן כלה, כי אלהים שופט זרק, והכחות התלקות גם המה אלהים יקראו, אך לא ביאר דעהו על איזה מהם נפל השם חמלה. והראש' זכב בהמלת בראשית כי זה יאל ראשונה על המלאכים, ובעבור

היה כל מעשה ה' על ידס נקרא כן, כמו שהדברים יקראו שפה בעבור שיראו שממה יאל, וכמו ששמה האדם העליונה הקרא לב בעבור היונה המרכבת הראשונה לה, ועם אלהים כמו מלך, וזני חרס ההעשקים צמחט אלהים יקראו כן, ע"כ. ונהפוך הוא לדעה המורה שכן כהב בשני ו' כי אלהים שם השופטים, עד אלהים יבא דבר שניהם, וזהו השאל זה השם למלאכים ולבורא היבדך המלאכים, והיה שופט על המלאכים, וז' יא כי ה' אלהים וכו', ואח"כ אמר הוא אלהי האלהים ר"ל אלהי המלאכים, ואזוהי האזונים ר"ל אדון הגלגלים והכוכבים שבהם אדונים לכל גוף זולהם וכו', ע"כ. והראש' דעה שנייה, כי בשם זה נקרא לאלהים עליון ההלה, ואחרי כן המלאכים והשופטים עד האלהים יבא דבר שניהם לקרא על שמו, שם עמי כמו והמגחמו וינקו. שכן כהב כי בראשית ויאמר אלהים בעל הכחות כלם, כי בחמה מורכבת אל הם, נאלו אל המוך, ויהי רימוז לכל שאר הכחות כלומר כח הכחות כלם, ע"כ: בוח מבורות הגלגל וכו'. לא העלה על שפקיו ככאן שם מלאכים אשר ישאלו בגלגלים לעומתם על דעה הפילוסופים, להיות נפשו קרובה על מלאכותם, ושפתיו ברום מלנו כחמרו סי' ג' השמים הם כלי משמש בהפני היבדך גרידה מבחתי כונה אחרונה מלעיוה ביניהם, כגם בהיותם הספר כהוב זלמל ואל שניה לדברי הפילוסופים אשר מתחלקים העולם האלוהי אל מדונה, אך כלם אללנו מדרגה אלהית מתחר שפנדד מהגשמה, ואין כי אם אלה מנהיג הגשמיים, ואשר הביא הפילוסופים להרבות האלהים בהינהם בהטעות הגלגלים, ספרום הגיבוס אל יומר מארבעים, וראו כי לכל הטועה מהם כבה זולת סבה האחרת, והואיל להם העיון כי ההטעות ההם הפלופיל'אל הכרחיות ולא טבעיות, והחמידי שהיה כל הטועה ממש, ולכל נפש שכל, והשכל הה' ה' הוא מלאך נפרד מחמר, וקראו העללים ההם אלהים ומלאכים ועלום שניות וכו', עד אמרו זהו כלו דקדוק יקנה הדוד לו אמה והכפיה לו על כל פנים אפיקורוס, ע"כ. חמם המלאכים אשר ימכו לא יסוף דבריו עד כמה פעמים, הלא המה שרים רבים ונכבדים אשר אהו יחב' משרתיו עמי ראנו רכב אלהים רבוהים אלפי שולן ה' כם לזוהם ללכה בשליחותו אנה ואנה. אך לא על דרך ההכנה הפעיות המחזרת כאן שיהיו המלאכים פקדי התך איש על אחר כלל בגלל ולגלל להשלים ענין המעוהים, כאשר שמו עד פיהם כצוה שיהיו יאם המהפליים וכו', ועל פי הדברים האלה יתבאר דבריו המהירים שחין התלק העולם הבלי שמי המושל והמנהיג אה העולם כלו אל מדרגות שוטה ולומר זה הממונה על הנהגה המעשה בגלל פלוני מוזה לערעב וזה על גלגל פלוני מוזה למרס, רק הוא יחב' לבדו נפרד מחמר וכמו שחזק מטיעוה כמה שיבא סימן ג', ולו לבדו הממשלה והמהגשג בכל אלה ההטעות לכל אשר יסוף יבם בהכחמו ויכלתו הבכ"ח, לא שהייתה הפלופיה עצמאן ע"י נפש הגלגל ובעלי ובעל השוקו כאשר דמו הפילוסופים, והכורס

והמורה נמשך לטפחה כצמח פרוקס מהחלק השני. וטוד הני מדבר זה בא בזכרוני כי כונה דעוה של בעל העיקרה לדעה החבר, במה שכתב בשער השני על הפסוק הראשון וכו', אם משמעות מלה שמים כצבוק זה הוא שמים מתח כחמור ויורק אלהים לרקיע שמים, יראה בלחה שהורה האלהיה אינה מסבחה לדעה הפילוסופים במציאות המלאכים, והוא ששם שמיאולה מפורסם מחד כבורה ובכניאליס ובכחופים, הנה היהודים ליהוה הם מייעי שמים והמשפיעים אוחה, זה לא זכר כבאן ולא נמצא מפורש בשום מקום. ויראה שצבול להכנישו בני עון ושפע, כי הנה הפילוסופים לא חייבו מציאות המלאכים רק מחד ההנעות השמיות והמתמדות והליפסון, כי אמרו אם היחה מוטעמם המתחלה קטעית כהנעות סיכודות יחייבו שיטח הגלגל בהגיטו אל מקומו הטבעי, אבל ממחר שהוא מהנעט המוד בתלקיו וממקום שמתנעט אליו ימוטעו, חייב שהחלה מנוטחיהם היהיה נפש שכלית, וזה ילירו הנבדל אשר נעצרו ימוטעו עם לרוף ההשוקה התמידית להגיע אליו, ולזה שמו מספר הנבדלים כמספר הלופי ההנעות, ואחריו שנבדל ומשפט ממונו נבדל ונגלגל עד חום מכפרם וכו', עד אמרו והנה אחר שלא סופר כבאן שהוא מקומו המיוחד וגם המה בלו על הדברים האלה כאשר יתפשט העור ובסורה אומדנא, כמו שכתב הרב המורה פרק ג' חלק ג' עם מה שכתב פ' ע"א חלק א', אבל אם יש להם שכל שילירו זו חין זה מוצר אלה האחר עיון דק, יראה שחין אלו הייבב לשמוע בקולם ולא לקבל השערה, כי מי יאמר שלא יהיה עיון הנוטע הגלגלים בהחלה קטעית שמה בוראם ית' בהם זה ימוטעו כל תלקיהם אל מקום מיוחד, כאלו האחר חלקי הגלגל היותו אל המקודה הטבעית וכל חלק וחלק מהגלגל כביחיו חון למקום הוא ימוטע נצטב אליו כהמוטע האבן אל המרכז כשהיא חון ממונו, ואולם לא יוכל החלק הוא למה שם, לפי שכל חלקי הגלגל נבדקים וכלם רעים גם הם להגיע אל המקום הודך אחר סבובם, וכמורחם דוחים החלק המגיע שם ומכריחים אותו להעק ממוקומו והתרחק מטעם עד שיופג גם הוא דוחה ככח המה וכו', ע"כ. והלופי שמים על אלספרות הסברה הזאת בתקון יטוביהם ונגלגליהם לא כלל יטוב וכן וקיים, עיון שמה כי קצר מנע זה מהשחרע זו העתקה אורך לשונו מקורה ועד קיומו. כוף דבר נגלגלו כדבריו עד אמרו ואולם מציאות המלאכים שהצורכ אוחה התורה הוא עיון מעולה מחד מיוחס נפשות או מייעים לנגללים הודיעה התורה מציאותם אשר המיחאם בוראם להשלים על ידם הכנח המציאות על דרך ההנהגה הפרטית והלויית, כמו שהנחשנו בהנהגה הטבעית ע"י אלו השמים והמוטעיהם, כמו שבה בכל מקום. הוא יטלה מלאכו לפניך, הנה אכני שולה מלאך, כי מלאכיו יזכה לך וכו', גם להשלים נעיונו על ידם, ויקראם הוי' אליו וכו'.

הטעם שלא חכרה בפירוש בריאהם נעמשה בראשית, כי לא זכר שם רק השמים והארץ ושאר סדרי הבריאה הטבעית כמו שנבאר. והנה זהו דעת חורני ככד מחד ומכריס עם הכחובים שלא דכורו חונלה הגלגלים והמחורות רק להאיר על הארץ ולאחות ולמועדים, כמו שיבא, ובכל מקום ה' אלהי השמים, הודו לאל השמים, כולו לרובם בערבות וגו', לומר שמתכו יח' ששם נצטבם האורות שאמר הם מהנוטעים וכו', ע"כ מדבריו המלהילים בני כונה ההבר משמן כי על כן האנשים לפיך נצטביוסם ובקומחם. ואולם שמה נא מליו הכחובים שם אלה המכריס, וכו', אמנם אחר שהחכמים החורניים כלם בכל מה שצמא מדבריהם נמשכו אחר הדעה הפילוסופית וקבלו היות המלאכים מייעי הגלגלים האלו על הדרך שאמרנו, ולא מלאחי לו בכלם עוזר ומומך בידיו אל הדעה הזו, לבד זה מלאחי אחריו רוחי כי ההכס הר' יצחק בן לייף ז"ל בספר שער השמים שלו עשורר למה שכתבנו מעיון הסתדה המוטעו השמיותים כמה דחיים המלקיים הכדוריים, ושמחתי כי יש עוזר מבצלי ההכמה, אמנם לחוש אל הרבים וכו' ראיתי להכריס עממה בכל מה שכתבו בפירוט פרשה זו ע"כ, ע"כ. והרי לפיך כי חזר נצל העקדה על כל הלמודו ובקש לו חכר ולא מלא, ולו חרש בעגלתי היה מואל כונוה רשומה מדברי הסבר הנממדים מזהב ועינו יתור רוב פרטי אמרו כלליום שמה. והנה לשון הסבר מדוקק אמרד צמה שלא זכר מלקיים כדבריו אלה. כי בזה הערה בזה אל המלך שאין שם מלאך מנהיג הנהגה קטעית אחד מני אלף, כי ההנהגה הטבעית הושלם על ידי השמים והמוטעיהם כדברי בעל העקודה מבלי שייחס להם חכמה רק עבודה כדברי עמנו בראשון סו' ע"ג, ומלאחי אלהים נצרוי כח עשוי דברו להשלים ההנחה הפרטית המיוחדת, על דרך מה שכתב בעל העקודה או קרוב ממנו. אלסם כי בסוף הפסקא כאשר הובאו בני האלהים להתיצב על השם בלו גם המלאכים בהבוס, כחמרו כאלו שאלו השואל איזה אלוה רשי לעבוד השמש או הירח וכו' או האש או הכוח או המלאכים הרחוקים או זולתם, כי לכל אחד מהם כחה כהייה ובהפסד, ע"כ. ועל כל פנים לריכיה אלו למד לפי שמהו לו לא על מלאכים מניעו גלגל היחה כונו, שאם כן היה סותר עמנו במה שזכרנו, רק על משרחיו יח' עשוי כזונו כהנחמה ההנהגה הפרטית המיוחדת כדבריו בעל העקודה החכר או על אופן זולת זה נעלם ממנו, וע"כ יראה זכרוסם ליחס הכחות בלאחר יד. ואם יד בעל דין חקופה לומר שהמלאכים ההם מלאכים מתח מניעו הגלגל, ספר אחה למשן חלדק, כי כאשר בלו בני האלהים להתיצב כספרו בלו כל הנחשים כחוסם והמלאכים ככלל עם היוסם בלחי מקובלים אלוה חלם שהמשיך לדבריו שם על דרך הפילוסופים הגזורים על מציאותם. הדע לך שקר מהגנו, ממה שאמר בינו ג' ויש שיחיה מן המלאכים הנחשים ומהא כל הרחוקים שאומרים הפילוסופים, ואלו

הגלגל, ומעב מן השבעים, או דיון מבני אדם. ונבנה השם הזה בלשון קבוץ, בעבור מה שהיה נוהג בין האומות עו"א, שהיו עושים צלמים והיו מאמינים שכל אחד מהם יהולו בו כחות הגלגלים ומה שרומה לזה, וכל אחד מהם אצלם אלוה, והיו קוראים כללם אלהים, (כ"א והיו) נשבעים בהם, וכאילו הם מושלים בהם, והם

אוצר נחמד

הגלגל או שבע מן השבעיים. כי הנה הכתוב אמר וזנת לאלהים ימאם, ר"ל אצילו על העובד כח מכותה הגלגל או לפעם מן השבעיים חייב מימא, וכדאמר בחולין (י"ז) הלא דשעת לגדא דהר (היו זנתי מתיב), ויפיש רש"י גרד דהר מלך הממונה על הדיקים: או דיון מבני אדם. כמ"ש עד לאלהים יבא דבר שמיים: ונבנה השם הזה בלשון קבוץ. ר"ל שם אלהים נבנה בלשון רבים אצילו כפיהו מורה על האל שמימד: בעבור מה שהיה נוהג בין האומות עו"א. פסיו עושים להם עלטכחות וצטילוס חניתי כוכבי מעלה, ושו מאמינים שאל שבע הכוכב הוא כל הפעל הוא וכשעובד הפעל הוא נאלץ עליו מכה: והיו קוראים כללם אלהים. ר"ל שהיו חושבין שא"ל שאלהי יאלו כל הכחות רק האלוה הכנה מסיגים אל העולם, וכולם ביהד הם אלהים שופטים באין: והיו נשבעים בהם. בכלל הכחות כלם: וכאילו הם מושלים בהם. ר"ל כאילו ח"ו מלכותם בכל הפעל והם אשר יתעו כולם יעשו, ואין גבוה מעל גבוה פליסם ונבוח שומר אופם, שהוא האל שמימד אשר ממנו

כל

קול יהודה

ואין לנו לדמות דבריהם ולא לקבל אותם, ע"כ. ועל דרך זה נזכר אדם בספורו דברים ויאלוץ משיחו, ובלבד שלא יתכוין לעשות כם הרין מורה על אמונתו בזה, מן הנוף בלבן הסתריס רגלו, וככה המנהג של ראש הפילוסופים, כי במקומה הרבה יעבור על פניו דברים על דעת הולת ולבבו לאן כן יתשוב, והם המרשים יחריש צעה היהו לפלמי הרחיב כוונה ודעהו, ריוה והודעה יעמוד לו במקום אחר. וככה יב"ש החבר, שא"ל לעמא כוזאם ספורו למלאכים ג"כ, הנה יביע לנו רווח ודעהו במקומות אחרים כאשר דברנו. ובאמרו אז מבע על הרבעים, כוון ללרבעת הליכות הראשונות, קור וחוס ולחוח ויזבז והמהיחסים אליהם, שכן הורגל בקריאתם כי' כ"ה פתחים, בלמרו הרבעה העצמים, ומנאלי הסצטיס הארבעה, וכן בחמישי סימן י' ובמקומות אחרים. וזכר אלה היושבים לראשונה בעו"א המתחנן על משמרת הכנה הסתריס והסגסו צפנים מפנים שמים ובחלמאשעה השלם בבאן

ההויס והסלפס. וכה על דעת ההזר יכיה אמרו אלהי אלהים מושל על כל הכחות הגלגליות והסצטיס, ואמנם הראש"ע כחז פ' שמות על ויקרא אלוהי אלהים מחוך הסנה, זה השם ליגנו שם העלם רק שם האר כאשר אפרש, והוא כולל כל קדוש שאינו גוף ולא כח בגוף, ככהוב לכן אלהין די מדריכון עם צשרא לא יתהויו, שהוא הגוף, ע"כ. וכן דברי ההכס ספורו פרשש בראשית על בללם אלהים ח"ל, הנה מל"ה אלהים על דד הדמות האחר על כל עמם שעלי בפעל שלם נבדל מחמר, וזהו הוא נלמי בדרה, והוא האחר על האל יח' ועל מלאכיו, וכמו כן האחר על השופטים על שם התלק השכלי הראוי בזה וכו', ע"כ: ונבנה השם הזה בלשון קבוץ בעבור מה שהיה נוהג וכו'. המנהג הזה זכרו הרמב"ם ז"ל בפרשת החטאת פרק כל הלממון באמרו, הושבים צעלי זה דמות האורה המיוחסת לשמות צמעלה ממעלות הגלגל אינו מעלה שחיה, יעשה זלם לאוהה המעלה על דמות האורה המיוחסת לשמות המעלה והעלוי ונראים ממנו כחות בחימות צעניו אותה הוירס והספעלים המיוחסים לה, והם מקטריס לאוהו זלם והתחולליס ופונדליוס אוהו צעשה שחיה השמש בלוהה מעלה, וזה מין ממיי הלמלים ונקרא צעריי פללס"ם וכו', ע"כ. עוד שם משה שלישיית זורת תמה ולבנה, אין ענינו שימאל עגול ויאמר זה הוא שמש, או קשת עגול ויאמר זה לבנה, אלא שצעלי האלמים שנקראים פללס"ם מייחסים לכוכבים זורות, עד שאומרים זורת צנחתי זורת זקן שחור, וזורת גונת זורת וערה יפה בחי זכב, וזורת שמש זורת מלך חמישר ויזב על עגלה, וכן מייחסים לכל האומות והכוכבים זורות הרבה, והם באזון הוירוס חולקים מחלוקות הרבה, לפי שהם מאמרים כוזבים והכוז על דבר מן הדברים ינדל וירחב עלי ספק, ע"כ. ועל רבוי האלוהים שחיה ויהג בין האומות נקדם חכב ההכס ספורו (פ' וחסחק) אלא אמרו חמונת כל סמל, שזה כמעשה הסצטיס שלל מאלל נספד ים איזו התהלך קדמויה, והיו עושים זורות אוהו הנשפד האורות על מה שחנחי סיחור קדמון והתהלך ללווחו הגפסל החמייר, והיו עובדים לאוהה האורה להספיע עליהם פעולה שמש מלווחו הנמאל שחשבו קדמון, ע"כ. ועל חושבות כללה אמר יחזקאל (ח') ואבוא וארשה והנה כל חבתיי רמש ובהמה שכן ועל גלויי בית ישראל מחוקק על הקיר סביב וגי': והיו קוראים כללם אלהים. מה שכתב הראש"ע פרשה שמות על שפוק הוא יהיה לך למה ואתה חיהו לו לאלהים, ח"ל, אין אלהים בכל המקרא רק השם הנכבד או מלאכיו הקדושים, כי על ידם יראו מעשי ח' בצדק, או קדושת מסס העמים משפטי אלהים בצדק, דבר אלהים שהוא עו"א על דבר הכחוב ככה לפי מחשבת העובדים, כמו אל חנייה הנביא, ע"כ. הוא נמשך לשיטתו שאין בכללות שם אלהים רק מה שאינו גוף ולא כח בגוף כאמור, ולפיכך נהאלאו על זולתם יסיה לפי דעמו על מחשבת העובדים. אמנם על דעת החבר יאמר שם אלהים על כל כח ופך גם זאת בסיחור כח בגוף, ועל כן ירחיב נבול ביאורו לאמר

ודם

שאל השואל איזה אלוה ראוי לעבוד, השמש או הירח או השמים או המזלות או אחד הבורכים או האש או הרוח או המלאכים הרוחניים או זולתם, כי לכל אחד מהם מעשה וממשלה, וכל אחד מהם סבה בהויה ובהפסד. ותהיה התשובה ה', כמו שאתה אומר פלוני בשם נודע, כראובן ושמעון, אחרי אשר יובן ממלת ראובן ושמעון אמתת עצמיהם:

אמר

נוצר בחמד

קול יהודה

ברק שלו עברין צבינה רמי חביב זה שמי לעלם וכתיב וזה זכרי לדר דר, אמר הקב"ה לא כשאתי נכהב אתי נקרא, וככה צו"ד ה"א ונקרא באל"ף דל"ח, ע"כ. ואכל הכמי האתמה שם אל"ף דל"ח הוא בית מקדש ומשכן לשם צו"ד ה"א ואל"ף ה"א, וכמו שזכר בעל העקידה פ' בשלה שער מ' על מכן לבבך פעלת וגו' ואל"ף, ויתכן גם כן שפיון בבא"ן בשם אל"ף דל"ח וצ"ו"ד מה שאתרו הכמי הקבלה שהשם היה הוא בית המקדש ומשכן לשם צו"ד ה"א ואל"ף ה"א, כענין הארון שבו העדות, וכמו שאתר כי שמי בקרבנו. אזכור עיניו אלל ילך נא אלתי בקרבנו וגו' בעז"ה. ואמר שיהיה בית המקדש של משה מכן לשבחו בבא"ן, כמו ששם אל"ף דל"ח וצ"ו"ד הוא מכן שכהו של שם הגדול למעלה. ושדור וכו' לשבך פעלת ה' כאשר אלדני למקדש כוננו וכו' הארון, ע"כ. ולהיות שמי

ובל אחד מהם סבה בהויה ובהפסד. בתולדו ונלמיהה ונעמיהה ויזידו המזכירים, וכל אלה נראה ששם מתכונים מן היסודות הארבעה ע"י תנועות הגלגלים הממוז איהם, וכמ"ס הכתובים בפ"ד מספר המדע הלכה ו' ששנת הכרכה כל מזרכב הוא סבוב הגלגל, וכן ההסדר כלי ספק סבחו התנועה, וכל תנועה קבועה כהנהגה הרוח וכוכוכי השמים כנועט: ותהיה התשובה ה'. כלומר אז הכס שנועט בהנגשות מוש: כמו שיאתה אומר פלוני בשם נודע כראובן ושמעון. כלומר כמו שאין נדבך האדם להשיב כבואל אחרו מי פעל זה רק שמו הפלמי הנועט ומזוכר לו, כי לא ואמר לרובן פעל זה אש אין כבואל מכיר מי הוא זה, אש לא שאה שש נודע וכלל יודעים אחרו, ומתני זה לא יתכן שאתלו ה' הידיעה על שם העלם מאחר שאה נודע. כך הוא ענין ה', לומר כבואל נודע בראש ובהנגשות לבחיר בני האדם, ולנו כלל עתת ישראל על ידי מפתחו והנגתו אחרו: כראובן ושמעון. כמו

השמות הללו נאגדים גם יחד, כחב הרמב"ם פ"ב מהלכות עבדים ה"א חייב הקולדע עד שיפרש את השם המיוחד של ארבע אותיות שהוא אל"ף דל"ח וצ"ו"ד ויבדך אחרו בשם מן השמות שלימים עמחקוס, שאתמר ונובך שם ה' ה"א וצ"ו"ד, על שם המיוחד חייב סקולה ועל שם הרמב"ם בזהרה. ויה שם שפרש שלימו חייב אלל על שם צו"ד ה"א ואל"ף ה"א, ואמר ששל שיהיה הוא סקול, ע"כ. והנה טונה ההבדל שם צו"ד ה"א שהוא שם עמחוס הנעלם כאתרו זה שמי לעלם, אין הרמו אליו כי אש ע"י שם אל"ף דל"ח המורה על כבוד ה' והם האורות הרוחניות הגדולה למשינים, כי הוא המנוע שעל ידו יהיה הרמו הגאולה אליו ית', כאתרו סי' ג' אלל אלדני הכתוב באל"ף דל"ח וצ"ו"ד הוא כחמו אליו, כי הרמו הוא לנד מבחתי לז וכו'. ויהיה אמרו שם נודע, על היותו מתפרסם ללתי בדברי זוריו ומראויהו ומראויהו כאתרו, כי ללל זה עש היותו שם עש לנקרא בו לא היה שם נודע על בלי היות לו ידיעה כלל בעיניו עמחוס, וכמו שיורו דבריו בסוף הפסקא. ואמרו רמזו אליו במדות, עיניו שברמו אליו הוא בעמנו האורות הרוחניות שהיו ראייה למשינים שהדבור עמם מאללו וקוראים אוחס כבוד ה' ולעורכה היו מתפשטים ע"י שם אל"ף דל"ח כמו שיזכר. חלה היתה כונת אמרו סימן ג' על אלס הראשון שרמו לז דברו במדות וכו'. ואמרו לו בזמקס אחד אשר לא היה נודע וכו', ויהבאר על הדבר אשר קדם או קרוב לו. ונדע ק"ש עמדות יקראו אללו האורות הרוחניות ההיג, שכן אמר עליהם סימן ג' ויהי המדות והעלם אחד וכו'. ולפי דעמי שהאורות הרוחניות החכרות נקראו מדות לפי שמתמייכות מעין המדה וההארז שבבורס ית' הפך להתפרסם בה לנביא בעת המראה, וכאתרו סי' ג' ורוחיה אחרו בעה שהוא מהעדה ומחקס ודן את המלכים עד די כרסונו רמיו ועתיק יומין יתיב, ובעה הכעס והמתעבה לנכות יושב על כסא רס ומשא וזכרים ומדיים ממעל לו, ובעת המראה המרכבה אשר ראה יחזקאל וכו', ע"כ. ועל זאת אמרי זכרו שם וכשרואה הגביח בעין הנסתרה האורה ההימיה שכלורות אשר ראה אוהה בדמות מלך או שופט יושב על כסא דין וכו', אמר וישאל מהשבו במדות שש"ל לרוהוס וכו' לא נמאל ככה שאלו רוחים דמיון קרוב מהנפש התדברת והוא האדם השלם וכו', עד אמרו ועל שני הדמיונים לא יתכן שיהיה דמיונה אלל הדמיון אלל אורה הגדול שבצני אדם, שמתנו יולא והסדן והסדר על מדרגות כאלה וכו' ממנו ית' סדר העולם והמכוונה ורוחיה אלוה בעה שהוא מהעדה ומחקס ודן את המלכים עד די כרסונו רמיו ועתיק יומין יתיב וכו' כמותר למעלה. או יהיה מעין אמרו בשני סי' ב' אלל המדות התלויות בשם המפורס ית' הם הציורות מצלי מעשים פעמיים, כמו יוצר אור ובורא השך ועשה ושלחו גדולות לבדו, ר"ל בגזרתו והפעל מעל סבה אחרת, ע"כ. ויהי ליהו האורות הרוחניות ההיגה נמשכות ובאות מן המדות התלויות בשם המפורס ית' מצלי מעשים פעמיים שרי כלים שמתמשים בתפנו יבצקרי כאתרו, על כן בשם מדות חקראיה: על כן בשם המדות זכרם מן הספס אשר זכרו: או זולתם. עון כסא מרכבה ואופנים שיזכר סימן ג': בשם נודע וכו' אחרי אשר יובן וכו'.

ב אמר הכוזרי ואיך אודיע בשם מה שאין עליו רמז, אך הראיה עליו ממעשיו: **ג אמר** החבר אבל רומזים אליו ברמזיה הנבואית ובראיה הרוחנית, כי הראיות מתעים

קול יהודה

אוצר נחמד

כמו ששם רלויג מורה על עמם האים שהוא לא על זולתו מן המאקרים אך עליו בעלמתי:

פס, כענין ההפטרמו ית' אלינו ע"י זוויו ואזכרתינו ומראותיו המכרים למעלה:

ב אמר הכוזרי ואיך אודיע בשם מה שאין עליו רמז וכו'. איך יתכן שיגה שם לדבר שאין עליו רמז יודעים אותו כלל וכלל וא"ל להשיג מעצמותו שום דבר: אך הראיה עליו ממעשיו. אין לנו רק ראיה שיש כאן אלום נמלא מושל בכל, וכפי המצאת אשר עשו הפילוסופים והרס הסוכר בריס חלק ב', בלקוח מלד מם שאלו רואים ממעשי פעולם, ולא די לנו עד שנקראו בשם מיוחד כאלו שומד לפענו ועין בעין נראה אותו לומר כי זה שמו אשר יקראו בו. וזאל לפי שהכוזרי לא יבד עדיין לבוף דעת החבר כאלמו שם נודע, כדמוזים לו שהכלית היודיעת אינם רק מלד מעשיו:

ב ואיך אודיע בשם מה שאין עליו רמז וכו'. כי אמנם קצור קצרה י"ד שכלנו מהשיג עצמותו ית', כדבר המורה סוף פ' ל"מ מהראשון שביאר ופי לא יראו, אהמה מילוחתי כמו שהיה לא חמוג. ושם פ' ל"ח נאמר ישחבה מי אשר בהשקיף הדעות עצמו השוב השנהם קצור השנה וידיעה וכו', ע"כ. גם במקומות זולתם מספרו הושב הענין הזה פעמים עצמו מספר. ובעל הוצת הלבוזת כתב בעקדמטו, ידעתי דעה ברורה כי הבורא ית' מלגי שהוא אחד אמה ולא ישגיחו שום עמם ולא מקרה ואין מהשחבתו משגת דבר שאינו עמם ולא מקרה, וממנה ממו השגתו מלד עמם כבודו יהב', והוכרתי לדעתו ולהשיג מילוחתי מלד בריאותיו, וזהו שער הכתיבה בברואים וכו', ע"כ. והנה דבר המלך אליי אייכה אולל ואודיע בשם עמם מה שאין רמז על עצמותו אשר אמר כי הוא ית', כי הן בעיני יפלא מה שזכר בעקדמתו לאמר רמזו אליי במדות, אךה הראיה עליו במלל רוחב ביאור כונתך: **ג אמר** הראיה עליו ממעשיו. כי מלד מעשיו נשיג היותו נמלא ושהוא דיין שופט נדק וחולט זה מן המתירים, אך מלדס לא נעמוד על אהמה עצמותו שגרומו אליי ונודיעכו בשם פמם כלל. ומזה ראיתי מי שכתב שאין כונהו בקיום הוראה מהוהו כפי מה שהוא אשר בו נפעלם, להיות הדבר הזה מכת הנמנע, להמנע ממנו קדימה הרשמו והקויו בניזר הפנימי שלל התכן בלחו הנהגת שם על דבר בדבור החינמי. ומזה הלד יצדק ממלד החומר שהסכה הראשונה היא על כל שם, אפס כי על קדימה זיורנו במחמה חיוב מילוחתי המופשט העומד בעצמו, הפול הנהגת השם הקריאה שם השם, בהבדיל החלר שאיינו במחמה חיוב מילוחתי וליזר מילוחתי המופשט רמז במחמה המללחו והתמדתו כללות המילוחתי ותלקויו. זהו כלל כוונתו בשם העמם המיוחס אליי היבדך, אמנם ההבר לאן כי ידמה בלואן הנהגה שם העמם אליי, עמם היותו מורה בהמענות השגת מהותו וכמו שיהבאל בפסקא הנמשכה, כי אמנם בכל זאת לא נטה בשפתיו ממה שקיימו וקבלו בעל העקודס הוהלך לרגלו באלמו פ' שמוה שער ל"ה כדבריו למלד, יש בהזכרת השם דבר סתר שאין כה לשום צריה לעמוד עליו, והוא שמו הירוש' והשם על המלות המהות בענין הגדרים בענין המתירים וכו'. וזאלם כי זו היא הוראה השם התפורס על פי עומק סודו המופלא אשר עליו דקדקו חז"ל זה שמי לפולס לעלם כחיוב. אמנם מה שנקן להשגתם בזה השם הוא כענין השמות הפעריים המוריים על המילוחתי לבד, כלומר כרלואן ושמתן יהויו לי, ועליו אמר זה זכרי לדור דור. וראה גם ראה איך נתבאר שיהיה בסגנון אחד, כי זה אמר החבר בעקדמתו והיה השתכח כי כמו שכתב אומר פלוגי בשם טדע כרלואן ושמתן וכו'. וזאלם כי זה אמר החבר הרמז אליי ית' אשר תהשגל לפומתו הנהגה שם עמם על דעה החבר, בוא יבא ביאורו במשכה כאשר דברנו. וכשיתן ל"ה אלל אמרו והינה בדבור השליי שמוה הבורא, חסיד דעה מוהר"ד כריכיל בפסקא האלהיים בביאור שם העמם בחקוי היבדך:

ג אבל רומזים אליו ברמזיה הנבואית וכו'. הסיב החבר, הוחת שכתב למשפט שאלתו לא נדע את ה' רק נראים ממעשיו נבדד, ולנו חלק ונהלג עם הפילוסופים היוהר טוריס אלשגר אשר שמו רלויחתיס על מילוחתי סלס ממעשיו, ע"כ הקשיה לשרל סלס שמו כי דעת לרמוז בו. ולא כן אהמו אמנו, שיעקר אמונתו הטיעה אלינו כנמוסא מללחנות, שהס השיגו אותו בהרגש הנבואית ממש, וסס ראו אותו כנראה החיותית ממש שהיה למעלה הרבה מראים הגשמיות, ולכן לא אומרים חסיד אליי אברהם וכו', ולסס ולגביאים כמותם ודאי שלא יבאל בעיניהם לרמוז אותו יבדך בשם מיוחד: **כי הריאות מתעים.** זה שרמית שיעקר השלמות

ג אבל רומזים אליו וכו'. הכונה לדקק בדבדך שאין עליו רמז מלד קולר רוח עבודה היקטם, כי אהמס לא נדע מעצמנו מה נרמוז ונודיע בשם עמם, ואף גם זאת מהיה רמזיהו אליי ברמזיה שהודרנו בה על ידי ההשפטה האלהית כנבואה או ברזח הקודס לשמול לרמוז אליי ולהודיע בשם עמם לסיי כי עמו מקור היים שאלורו נראה אור. חז"ל ברמזיה הנבואית ובראיה הרוחנית, והוא מה שישלם ביאורו אחר זה באלמו כי אלל מי ששמת דבריו ולויו וכו', וכיון בזה הלמע הצורות האורות החיותיות הקריאה אלל כבוד ה', שעל ידס יהיה הרמז אליי כאלמו. והוא עצמו בפסקא אחרת נמשך רלוחתו כמו שיהבאל. ואמרו בראיה הרוחנית, רואה בו לדעתי עין חמש, לא ע"ד אמרט מופה רליה, זה כי עין בעין יראו המדמות כרונהות

לא נדע מעצמנו מה נרמוז ונודיע בשם עמם, ואף גם זאת מהיה רמזיהו אליי ברמזיה שהודרנו בה על ידי ההשפטה האלהית כנבואה או ברזח הקודס לשמול לרמוז אליי ולהודיע בשם עמם לסיי כי עמו מקור היים שאלורו נראה אור. חז"ל ברמזיה הנבואית ובראיה הרוחנית, והוא מה שישלם ביאורו אחר זה באלמו כי אלל מי ששמת דבריו ולויו וכו', וכיון בזה הלמע הצורות האורות החיותיות הקריאה אלל כבוד ה', שעל ידס יהיה הרמז אליי כאלמו. והוא עצמו בפסקא אחרת נמשך רלוחתו כמו שיהבאל. ואמרו בראיה הרוחנית, רואה בו לדעתי עין חמש, לא ע"ד אמרט מופה רליה, זה כי עין בעין יראו המדמות כרונהות

מתעים ומן הראיות יבא אדם לאפיקורמות ולדעות מופסדות. וכי מי הביא המשנים וחם עובדי אלילים, לאמר בשתי סבות קדומות, *אלה הראיות. וכן אנשי הקדמות מי הביאם לאמר בקדמות הגלגל ושהוא סבת עצמו וסבת זולתו, אלא הראיות. וכן עובדי השמש ועובדי האש הראיות הביאו אותם אל זה. אך דרכי הראיות נחלקו, מהם מדוקדקות עד תכלית, ומהם מקוצרות, והמדוקדקת שבהם הפילוסופיא. ודרכי הראיות הביאום לאמר באלהים שלא יועילנו ולא יזיקנו, ולא ידע תפלתנו וקרבנותינו, ולא עבודתנו ולא מריינו, ושהעולם קדמון בקדמותו, ואין אצל אחד מהם שם נודע שרומזין אליו. אך אצל מי ששמע דבריו וצווי והוזהרתו ונבולו על העבודה וענשו על העבירה, והוא קורא אותו בשם נודע כגוי לזה שדבר

*י"ח אלא:

עמו

אוצר נחמד

קול יהודה

הכמות הוא ידעה הם בראיות, אלו כן, אצל דרכים כאלו מתעס אף האדם מהדיר כיבר אל דרכי מוח וכסירה בעיקר: וכי מי הביא המשנים. ר"ל התלמידיהם באלות יותר מאחד, ויש שהלמיני כי יש פועל רע ופועל טוב, כמו שהיה הלוך הנקרא מלמי' שהלוך אחר ממלכי עם, ועל שמו עקרו הבורים זה מיניו, ועובדי כ"ס הלמיני כי הוכיבים והתולות הם האלות: אלא הראיות, כ"ל. כלומר לא נכחו לשנות אלו רק ממחמת גלגלו הבריאות שגלגל האמונה: ושכן אבן הקדמות. הם אשר הלמיני שהגלגל הוא האלוה וכו' לשיך קדמון, כונטר בנרמ"ס ס"א מהלכות ע"ג"ס: ושהוא סבה עצמו וסבת זולתו. כלומר הוא נחלק משמו וכו' האלוה וכו' אל התוליות: אלא הראיות. ר"ל גם אלו שגו בראיות הכליות ומופחים עליהם אשר לפי אולתם היו לריות תלמונה: הראיות. אשר לפי דעתם הסמויק: אך דרכי הראיות נחלקו. ר"ל מה שמחמת שטיק הידיעה מן הראיות, הנה לא עתה טיב לדברך, וכללו כל הראיות כח אחד להם, ואין דבר כן אך יש הלוך גם כיום: מהם מדוקדקות. כל מהם שדקדקו בראיותיהם יותר מאשר לעינם, ואלו הליטיבים כמה שחשבו הם הראיות תלמונה כפי האשכז, ושעמו מן הבריות: עד תכלית. כלומר לפי האשכז הם האדם מכלי לריות נבואות: ומהם מקוצרות. כלומר נבחרות וכלות נבחרות בכל האמוני: ודרכי הראיות הביאום לאמר וכו'. וזה לומר עם היות שמוכרח שיהיה כל הראיות הפילוסופיים, אף הם שגו בראיהם אף פיליסי, והיו שגו בכללות כל כך עד שאמרו מה יכונן לאל כי יעבדנו ומה שדי כי יעבד בו, ש"א"ש שיהיו בתוליות האל וקדמותו, הכו חק לומר שהעולם הם הוא קדמון קדמותו ית' ולא יועיל ולא יזיק, כאשר כבר נזכר מרי זה הדעה כפי' א' אחר רק מתעסו שבוה נחלק ומוקדקים ממנו ההשגחה והידיעה כדרכיהם וכו' וזו אצל אחד מהם שם נודע, ודאי כי אין אצל הפילוסופיים שם נודע לו יתברך, אשר שאין יודעים אותו רק מתעסו שבוה נחלק ומוקדקים ממנו ההשגחה והידיעה כדרכיהם וכו' וזו אצל אחד מהם שם נודע, ודאי כי ואנחנו בעלי דה האמת שמתע אף דבריו מתוך האש כבר סיני: והוא קורא אותו בשם נודע. זה ששם דבורו יתכן שיקראו בשם נודע: כגוי לזה שדבר עמו וכו'.

הכמות הוא ידעה הם בראיות, אלו כן, אצל דרכים כאלו מתעס אף האדם מהדיר כיבר אל דרכי מוח וכסירה בעיקר: וכי מי הביא המשנים. ר"ל התלמידיהם באלות יותר מאחד, ויש שהלמיני כי יש פועל רע ופועל טוב, כמו שהיה הלוך הנקרא מלמי' שהלוך אחר ממלכי עם, ועל שמו עקרו הבורים זה מיניו, ועובדי כ"ס הלמיני כי הוכיבים והתולות הם האלות: אלא הראיות, כ"ל. כלומר לא נכחו לשנות אלו רק ממחמת גלגלו הבריאות שגלגל האמונה: ושכן אבן הקדמות. הם אשר הלמיני שהגלגל הוא האלוה וכו' לשיך קדמון, כונטר בנרמ"ס ס"א מהלכות ע"ג"ס: ושהוא סבה עצמו וסבת זולתו. כלומר הוא נחלק משמו וכו' האלוה וכו' אל התוליות: אלא הראיות. ר"ל גם אלו שגו בראיות הכליות ומופחים עליהם אשר לפי אולתם היו לריות תלמונה: הראיות. אשר לפי דעתם הסמויק: אך דרכי הראיות נחלקו. ר"ל מה שמחמת שטיק הידיעה מן הראיות, הנה לא עתה טיב לדברך, וכללו כל הראיות כח אחד להם, ואין דבר כן אך יש הלוך גם כיום: מהם מדוקדקות. כל מהם שדקדקו בראיותיהם יותר מאשר לעינם, ואלו הליטיבים כמה שחשבו הם הראיות תלמונה כפי האשכז, ושעמו מן הבריות: עד תכלית. כלומר לפי האשכז הם האדם מכלי לריות נבואות: ומהם מקוצרות. כלומר נבחרות וכלות נבחרות בכל האמוני: ודרכי הראיות הביאום לאמר וכו'. וזה לומר עם היות שמוכרח שיהיה כל הראיות הפילוסופיים, אף הם שגו בראיהם אף פיליסי, והיו שגו בכללות כל כך עד שאמרו מה יכונן לאל כי יעבדנו ומה שדי כי יעבד בו, ש"א"ש שיהיו בתוליות האל וקדמותו, הכו חק לומר שהעולם הם הוא קדמון קדמותו ית' ולא יועיל ולא יזיק, כאשר כבר נזכר מרי זה הדעה כפי' א' אחר רק מתעסו שבוה נחלק ומוקדקים ממנו ההשגחה והידיעה כדרכיהם וכו' וזו אצל אחד מהם שם נודע, ודאי כי אין אצל הפילוסופיים שם נודע לו יתברך, אשר שאין יודעים אותו רק מתעסו שבוה נחלק ומוקדקים ממנו ההשגחה והידיעה כדרכיהם וכו' וזו אצל אחד מהם שם נודע, ודאי כי ואנחנו בעלי דה האמת שמתע אף דבריו מתוך האש כבר סיני: והוא קורא אותו בשם נודע. זה ששם דבורו יתכן שיקראו בשם נודע: כגוי לזה שדבר עמו וכו'.

כי עשרת הדברים הנזכרים קלמם מזהו עשה וקלמם שם למען יאריכוני ימין: וענשו על העבירה. כי לא ינקם ה'. והיה עשמו לכרות כי אמנם אצל אלו יחלק עם נודע שרומזין אליו הנה הדברים המיוחדים שזכרנו: והוא קורא אותו וכו'. ר"ל כי על כן עד הלאהים יתברך יבא דברו בהוראה עם ע"ש אשר יאמר כי הוא זה הלי ואתוה, כי הנה הוא המדבר הלין בלדקה רב להשוע, וזה ה' יאמיר בשם זה לקבדיל וקלמם מזהו עשה וקלמם שם למען יאריכוני ימין א'. וקורא אני על זה מקרה דכתיב (ישעיה נ"ב) לכן ידע עמי שמי לכן ביום ההוא כי אף דעת - אתר לימודי יהדות ורוח * www.daat.ac.il

עמו, ואמת אצלו שהוא בורא את העולם אחר שלא היה. ותחלתם אדם, לא היה יודע ה' לולא דברו עמו ונמולו וענשו ושברא לו חוה מצלעותיו, ונתברר לו שהוא בורא העולם, ורמז לו "בדבר ובדמות" (נ"ל בדבור ובמדות) וקרא אותו ה', ולולא זה היה נשאר על שם אלהים, שאין מתברר מה הוא, אם הוא אחד או יותר מאחד, אם הוא יודע החלקים אם לא. ואחר כן קין והבל ידעוהו אחר שקבלוהו מאביהם, בראיה הנבואית, ואחר כן נח, ואחר כן אברהם יצחק ויעקב עד משה ומי שהיה אחריו

אוצר נחמד

השם הזה הוא כענין לאל המדבר עמו והמאמת אללו שהוא בורא העולם אחר שלא היה: ותחלתם אדם. ר"ל תחלה אלו הנביאים שדבר האל עמם היה אדם הראשון, שלא היה יודע אלוהו לולא שדבר עמו וראה הנמול והעונש במי ען הדעת והנבראה לו חוה למחולו. והנה אדם ידע בכיבוד שלא קדשו אדם אחר כשוליו אלוהו, ולא היה נקבה עניין מנאלה עד שממנו נבראה חוה, ויש בורא עולם אחר הסעדר ועושה כל אשר נתן: ורמז לו בדבור ובדמות. ר"ל שאדם הגיע אליו שדבר מן האל מה שמעם באלוהו ממש, כי נאמר האומר אליו הגיעו לאנו בנורות אלוהיות, וזה נחשב ה' כמו שפענן בכל הנביאים ובמדרש בדבריו במחלת ה' ס"ס ס"ט. ויחסן ג"כ שראה בעיניו דמות זרות ונראות המרמזות על כבוד ה' כמו שראו ג"כ ענין כל הנביאים, ומתאמר הכבוד האלוהי במדבר בכיפין זה. וכן השיג אלוהו במדות כמו שיצא ג"כ במדוך כמו כי יבול יודע ונתן ומנאית: וקרא אותו ה' המרמז על זה כמו שיתבאר במקום הנזכר: ולולא זה. ששבינו בחיפיו ממש יודע שבידו הכח והממשלה לכל אשר נתן: היה נשאר וכו'. כלומר אילו לא היה אדם ושאר הנביאים מיכירם אלוהו, לא היה שום יבולת באלהם לדעת רק שם אלהים: שאין מתברר וכו' אם הוא אחד וכו'. כאשר שקרו המעשים: אם הוא יודע החלקים. כאשר טעו אשילו המונחרים בשילוחיזים, שאמרו שאין האל יודע הפרטים אע"פ שהיו באחריותו יתקד, ומנכר בדבר השילוחיזים בראש הסדר: ואחר"כ קין והבל. וזה נראה ממה שהקרינו מנחתם ושמתי

קול יהודה

הוא המדבר הנני: ואמת אצלו וכו'. גם זה ילדק צרכי על כל ישראל שמעמד הנבחר, מוסף על היסוד יודק על החיזים שיזכיר, וזה במדבר להם אשר הולאמך מלך מלכים וגו', שאין מקום עם זה לקדמות העולם, ועוד ברור מלל כי ששם ימים עשה ה' וגו': ותחלתם אדם וכו'. שז נבאר מה שהיחא במדור אך אלל מי שמעם דבריו וכו': לא היה יודע ה' לולא דברו וכו' ושברא לו וכו'. כלל בזה הבחימה המכרות למעלה בקוראי שמו הנודע, כי הוא שמע דבריו וזווי וכו', והוא קנה ידיעה מתורבת על בריאה העולם, כי קן האדם ידע מה עוד אשמו היהיה בריה הדשה הנאלח מלעוהיו, והוא פוד וראה יודע כי פעל פועל כלפיו לא יאמן כי יאסר: ורמז לו בדבר ובדמות (נ"ל בדבור ובמדות). לפי נוסחתנו יתבאר שרמז אליו וקראו בשם עטם מיוחד מלד מה שדבר עמו, כאמרו למעלה והוא קורא אלוהו בשם טודע כמו לזה שדבר עמו, ע"כ. וגם מלד הראוהו בתמונה לבגד עיניו הוא מראה דמות כבוד ה' שיזכיר במדוך בלמרו עד שהיו רואים אלוהו במצוה מה נקרא כבוד ושכינה ומלכות ואלו וען וללם ותמונה ומראה הקשת וזולת זה ממה שהיה ראייה אשר שדבור עמם אמללו וכו'. ולפי הנוסח השני להם בחרתי בו יהיה ענינו שזה שזכר

בימין ה' בלמרו הוא שם טודע רמזו אליו במדות וכו', שהן קן הורוהו הרומימה הנראוה לנביאים אשר בלמנעוהו יהיה הרמז אליו ית' המדבר אליהם, ובמראה היה להם יהודע כמו שזכרנו. ולשני הפירושים על פי שתי הנוסחאות יהיה הבינה לשמוש כלי, כלומר שאל ידע ובמלמנעוהו היהה לו ראייה רומימה מספקת לשימרו אליו ויודיעוהו בקיראה שם עטם, ובלעדי הערה אליה לא היה יכול על לו מעשמו בשם אופן, והוא אמרו בסמוך ונללל זה וכו'. וכלל הנונה כי כאשר היה דבר ה' אליו במצוה המראוה הרומימה הנראוה לנביאים שיזכיר במדוך, היוהן ראייה להם כי פיו המדבר אליהם, ונתברר אללו שהוא בורא העולם, אז טודע אללו מלד זה בידיעה מיוחדת אשר זכה צה, לרמזו אליו בימוד ע"י הדבור האלהי וזווי המכרים עם ההלוע שיבא זכרו, כי היהה גממהו אליו בלמרו זה אליו ולאוהו, והיה בקוראי שמו בשם טודע ועלמי נלוה לבורא אשר במראה אליו הנודע. ובזולת זה לא היה לו שום דרך לרמזו ולודיעו יולוה בלוק כולל. וזהו אמרו ולולא זה היה נשאר על שם אלהים וכו'. כי מלך היה לו יהיה על ידיעה בדברים המהימתי אלוהו והבדך כמו שיהיה לנקרא בשם טודע. ואולם כל זה יראה מדרך הסביר, כי מה שהיה כבר נקרא שמו, טודע אשר הוא אדם הקורא שמוה לכל הדברים כמו שזכרנו בשני בימין ס"ה, ועוד מברכו במה שיבא בימין ס"ה. אכן מה שהעלו במדרש שאל' הקב"ה ליהיה מה שמך, ח"ל מי נלה להקראוהו אדם שנבראתי מן האדמה. ולמי מה שמי, נלה לך להקראוהו ה' שמהה אדון כלל. אמר הקב"ה אלי ה' הוא שמי קרא לך אדם הראשון ע"כ. לפי הבראה לא דברו שם כי אש מחליף דלה נוי"ו שפענו הדעה, והבדך זכור ויכרתו במה שיבוא, והוא היה שיהעלה על ידו הרמז אליו כמו שיתבאר. אבל כוהנו כמלך הוא על השם הנכבד המיוחד בדרך הוא שאין מתברר מה הוא, כמחזק בימין ה': ואחר כן קין והבל וכו'. כי היה דבר ה' לקין כשזוה הכתוב, וכל שכן להכל אשר שעה אליו ואל מנחתו: בראיה הנבואית. וקרא עס אמרו ידעוהו, כי אחר שקבלוהו מלביהם זה למראית עינים שמו בראיה רומימה נבואית: וקראוהו

"אחריו (כ"א אחריהם) מהנביאים. וקראוהו הם ה' בראייתם, וקראוהו העם המקבלים מהם בהאמתם אותם ה', בעבור שהיה דברו והנהגתו דבק בכני אדם והיו דבקים הסגולה מבני אדם בו, עד שהיו רואים אותו במצוה מה נקרא כבוד ושכינה ומלכות ואש וענן וצלם ותמונה ומראה הקשת, וזולת זה ממה שהיה ראייה להם שהדבור עמם מאצלו, וקוראים אותו כבוד ה'. ויש שקראוהו ה', ויש "שיקראוהו (כ"ל שיקראו) הארון, ה', כמו שהיו אומרים קומה ה', ושובה ה' בנחמה, ועלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר, והם היו רוצים ארון ה'. ויש שיקראו היחס שיש בין בני ישראל וביןו בהצטרף, ה', ובה נאמר הלא משנאיך ה' אשנא, ואיובי ה', רוצים

אוצר נחמד

קול יהודה

ושמרו וכן שלא נהגלו ממנו: וקראוהו העם המקבלים מהם לכן. אולם קבלו מהם והאמינו להם ש' נבא להם ובשפתו דבריו, כמו קראוהו ג"כ ה', כלומר זה ה' שדוע לנביאים, כמו בהאמר ה' אלפי אנכיהם יתקו ויעקב: בעבור שהיה דברו והנהגתו דבק בבני אדם וכו'. ובעבור זה היו מקינים אותו כמראה נגשף להחיים: והיו דבקים הסגולה מבני אדם בו. הנביאים והלדקים גמורים לא שלט בהם שם ענין טעמי לרע, מתחמת דנקיות כ"ל שהוא למעלה מהטעם, כמו שלא שלט האש בהנכרם באור כשדים, ומתחמת מיטבאל ועוריה בנקעת דורה, ומדומה לזה: עד שהיו רואים אותו. הנביאים סיגנו את ה' בראייה משם כעיינום, שאלו ענין ממוזע נכרא ממנו ית', והוא כמו אור דק מאלו המושב לנביאים: נקרא כבוד. כמ"ש ומראה כבוד ה' כש אולנה בראש הסר לעיני כל ישראל: ושיכבה. כמו שאמרה אומר ותחתי משכני בחוככם: ובמלכות. ענין שאמר לנחם בית ללש ה' ויתם למלכותו (הד"כ ה'), ונאמר ויאמר חזק בידך ה' וגו' אשר כבודך דורה, המלך בן חכם יודע שכל ובינה אשר יבנה בית לל' ויתם למלכותו (שם כ'). ויתם למלכותו, ר"ל לכבוד ה' הנראה בבית הקדוש: ואש. כמ"ש ואשר כעין שגמל כמראה אל (יחזקאל ה'). וענן. כמ"ש ומה כבוד ה' נראה בענן: וצלם. זה שאמר נעשה אדם כללנו, מפרש הכבוד ה' כפי הדמות הנראה לנביא, וכמדובר בספרו זה בסמוך, וכן נאמר ועל דמות הכבוד דמות כמראה אדם עליו מלמעלה (שם): והתמונה. זה שאמר ותמונת ה' יבנה, ר"ל כבוד ה': ומראה הקשת. הוא בראייה (שם) כמראה הקשת אשר יבינה בענן וגו' הוא דמות כמראה כבוד ה': ממה שהיה ראייה לרשם שהדבור עמם מאצלו. כשאגיעם סגולה לנביא אולי היה חושב שכן דמה לו דמיונו לכה כאלו אומרים דבר זה ואינו כן במחמת. אבל משני ספדים נראה בעינינו ממש אחת מהתמונות הנכרות, אין אחת כמראה כלום ידוע על הכיורו שה' מדבר עמו: וקוראים אותו כבוד ה'. ר"ל ששש' שאין יתום כלל בין הנטרות האלו וזין ה' יתברך אשר לא ישיגנו שום דמות ותמונה, ורק משני ספדים הנן ה' לשמעו דבריו ע"י אלו כשמונתו סיו הנביאים קוראין אותם כבוד ה' בדרך הכברה: ויש שיקראוהו ה'. כבר נמלא שנקרא הכבוד ה' לנדר, כמו שאמרה אומר וכו' הולך לפניכם וימת פעמיו ענן, שר"ל כבוד ה' הולך לפניכם בדמוס ימוד ענן וימת וגו': ויש שקראו הארון ה'. הארון נמלא ג"כ שנקרא ה' בדרך טעניה: כמו שהיו אומרים קומה ה'. שנאמר ויבי כנסוע הארון ויאמר מש קומה ה', שר"ל שיקום הארון, שאין לעיניו יתברך לא קומה ולא שנים: ושובה ה' בגבורה. כאשר נת הארון נאמר וננוטה יאמר שוב ה' רכבות אלתי ישראל: ועלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר (תהלים מ"ז), ומקרא שלפניו הוא יבמר לנו את נחלתנו את גאון ועקב אשר אב סלם. וזמיר ראש' עבס קול משיח' שר"ל עלה אלמים כחמשה עשר הארון נעם הוריקן: והם היו רוצים ארון ה'. כלומר שום שאמרו קומה ה' שוב ה' ועלה אלמים, שר"ל ארון ה': ויש שיקראו היחס שיש בין בני ישראל וביןו בהצטרף ה'. ר"ל לפי שאין שום יתום ודמיון ללדתי אלתי יתברך, מלבד שאמרו שם כיות מתיחסים אלתי יתברך כישום פעד אל אלוני, ששם ארון וקרא לנביא פעד, וכסו סופר לנו לקרוא אותו יתברך ה', ר"ל לדמונו כשנאמר אלתי, כגשם זה נחוק מאלו שייחסם לנו שאלהם עבדים לנביא כלל אשר נלדולתו אין חקר, כמו שלא נאמר שאין נדול כבר דים סוף ארון שיקום והטרושם. ה' ארנה עבדים לנביא וכו' ויחמו ויחזרו

וקראוהו הם ה' בראייתם. ר"ל בראייתם הכוונת הנכונה המכרה שזכו אליה: וקראוהו העם וכו'. ששם היוהם בלתי שוליים למדרגת הנלוייה הרוחמים המכרה, זכו גם הם לקרוא כלם בשם ה' המיוחד מכה קבלתם האמתים שהיו כמראה העין כמוזכר ברשטון סימן כ"ה: בעבור שהיה דברו והנהגתו כיו. הוא פעם לקריאת העם בשם ה' שזכר בסמוך, כי וואתם זה לא היה להם מזל רלוייה רוחמים מושגת אללם רק מזל ידיעתם בקבלה, כי היה דבר ה' והנהגתו דבקה בניבויים המכרים, עד נגול היוחס רוליים אותו במאזע מה נקרא כבוד וכו', ולא היה שום ספק שאמר אללם כי סיו המדבר אליהם בלחן קדש, כי ואתם זה הוא ממחבר היעב מזל רלוייה דברים מה שזכו להם רלוייה כי הדבור עמם מאלו. ו"ל והיו דבקים הסגולה מבני אדם בו עד שהיו רואים אותו. וכן היה יוכר אללה במדת מחמתו של עשליה נקרא שמו ה' ביו"ד ה"ל וכו' הנכבד והמורא. ובוה יבא בפסקה הזאת סמוך לטובה ענין המלכות הנכבדות האלה שהיו זוכים אליהם הסגולות במדרגות שונות מהנכרות שמה. וכבר קדם הדבור על מדרגת הקשת שני סימן ז': וקוראים אותו כבוד ה' וכו'. היודיע עני המצוה האלו יקרא כבוד ה' לפעמים גם כן בשם שולחו, ולא עוד אלא שגם הארון יקרא שם ה' עליו. וכל זה יתברך עניש בסמוך עתה בוא דברו על שם אל"ף דל"ם ע"י ו"ד: ויש שיקראו היחס וכו'. ר"ל שיש קוראים בשם ה' השייכות וההצטרפות והקשר הנמלא בין ישראל לנביאים פעמים: בהצטרף. כגון יכבד אב, ועבד הלוינו

רצים שם ה' או ברית ה' או תורת ה', כי אין צורך בינו ובין אומה בהאמונת עכו"ם, כי איננו אוצל אורו כי אם על הסגולה ועל בעלי דת האמתית, והם מקובלים ממנו והוא מקובל מהם, וכן נקרא אלהי ישראל, ונקראים הם עם ה' ועם אלהי אברהם. ואמור שקצת האומות הלכו אחריו ועברו אותו משמע וקבלה, איה קבלו אותם והדבקו בהם ורצותו כעבודתם וקצפו בהמרותם, אך אנתנו רואים אותם נעזבים אל הטבע והמקרה, טובתם ורעתם כפיהם לא בענין מתברר שהוא כדבר אלהי לבדו. וכן ייחא אותנו באמרו ה' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר. והיה השם תוה מיוחד בנו שאין אחר יודע אותו אמת ידיעתו זולתנו. והוא שם גודע, לא ויכבל

אוצר נחמד

קול יהודה

ס' ונקרא דר"ג, ולא נקרא יהושע סוס שהוא הסוס והטעם לפעמים נקרא בשם דר"ג: הלא משנאך ה' שאנא. שודאי לא יתכן לפרש שימלאו שונאים לכורא עולם ויוזר האדם, כי מפורח שמש ועד מנאורו שמו המולל בנוים, רק הכוונס לומר ששונאים הענין המקשר בין הבורא ובין בני ישראל, והוא הסוס המלאו, וכס מושבים שאין כאן שום יחס בינם ובין בני אדם ולא יתכן שהגיע תורה מלא ה' מן השמים, ואם כן אין מקום לשם דר"ג, וכס שונאים שם דר"ג או ברית ה' אשר כרת עמנו, או תורתו יתברך, אשר העכו"ם כתבו בכל זמ: כי אין צירוף בינו וכו'. ר"ל משני שכל עכו"ם אין להם שום צירוף בינם וביןו יתברך, כי לא הגיע להם שום פקודה מן השמים ושום גלוי אור מאלו, והוא כענינם אין מקום לשם אדנות, כסבורים שגם בני ישראל ככל הכוונס שאין להם הלך בעבודתו יתברך: כי איננו אוצל אורו כי אם על שם המעלה והעליונות דת האמתית. ור"ל שיוס שגם לגויים שבע מלות מקובלות מאדם, ויש ג"כ הכנה אומות אשר מודים כי ידע מן ה' מן השמים ויתכן בזה שם דר"ג, אמנם אין זה רק לפי דמיונם, כי לא הגיע אללם חילולה אורו יתברך כנבואה וכוונסו רק לעם כגולה שגם בעלי דת האמתית ולכס יאוח שם דר"ג, ולא כל הכוונס מן העכו"ם ליעול את השם יבא יעול: והם מקובלים ס' ממנו. הם מקבלים היתם הם ממנו בלחמ ונקראים עם ה', והוא יתברך נקרא אלפי ישראל ומקבל היתום סוס מהס בעבור שגם בלגד מכירים גדולתו יתכ' ולא עשה כן לכל גוי: ואמור שקצת האומות וכו'. אפילו האמר ש"ס כאל אומות הסולבים החריז והפלים לעבוד אותו, מחאמר מאלפי ככל מקום מוקשר ומוגע לשמי, לא כשכיל לו ונקרא עליהם שם דר"ג ע"פ שענדו אותו לשמע און שהלכס נבזותיוו חלקן והמאמינים כשהשנו בעולם כסגל: איה קבלו אותם. מתי ראונו שיהיה ית' רצה אותם וכבר בעבודתם: והדבקו בהם. שיהא אור ה' דבק כסם: וקצת בהמרותם. מן האמר מאחר שגם יושבים גלויים ושקטים על האמנם והוא שם' צוים בעבודתם, כיה אין זה רק מנד המקרה והטבע, כי אין הכלל בעבודתם, אם שומרים אותם כמגליה לא גיע עליהם שפאלום אות לעובס אף כשהמרותם מעבודתם לא יפגס רעם, כמו שסיס אללנו סגוב והסע גניע לשמחו על פי מפשינו: טובתם ורעתם כפיהם. כסי טענע ויתקרא: לא בענין מתברר וכו'. לא נמכר להם מעולם שהגיע להם סגללחם והפסד כדבר אלפי: וכן ייחד אותנו וכו'. ר"ל וכן העיד עלינו כסגוב שאנחנו מיוחדים בדבקותו יתברך ואין לגרים חטנו: אמה ידיעתו. כלומר לאמתת ידיעתו: וזולתנו. וזה בני ישראל אין מעשים יודע שם דר"ג משני שלל הרגיוו מעולם הסגחחו וזועל ודו עולום כסגל: והוא שם גודע. עשם נגזר תבונת סגללה שאלל סכוזיו כסימן כ' וצ, ואך אודיע כסם בשם ששן עליו רמו, כי כיה שס סודע להבאלס נדיעטס כדכיס לא כרמו כגד

לדויו, שסם משער המצקף-וקרא זה אל זס. וההשטרפות הוה שמו הנקרא עלינו, כלארו ורלו כל עמי האלץ כי שם ה' נקרא עליך ויחלו ממך. וכן סוה הכרית אשר כרת חטנו ותורנו כשהשחרת על ידינו והיא נהוגה לנו כיהוד כמו שקדם כרלשון סימן כ"ז וכו': רוצים שם ד'. כי ממזרח שמש עד מנאור גדול שמו בנוים וגו' ואך ישאלוהו, רק ענינו על הדרך אשר בינו לבית אומתם: כי אין צירוף וכו'. הוה עעמו למה שביאר חושי ה' על הליצוף האלפי אשר בינו ובין ישראל אות הוי"ו לעולם, כי אמנם אין לו צורך עם זולתו, ולפיכך ענינו שיה לאמרו חושי יהיה המכר: כי איננו אוצל אורו וכו'. כדברו כרלשון סימן כ"ז ושלטי סימן י"ז וכמקומוה צלה אלה: דחם מטיקבלים וכו'. על דרך אמרו אה כ' האמתת וכו' האמית, הם יחיו לו לשם ולפי אהיה להם לאלהים, וכפאלמר (יחמי ה') לא כפלה הלך יעקב כי יוזר הכל הוה וישראל שנט נחלחו וגו': ואמור שקצת האומות וכו'. הוה כדבר אשר המעשהך בשלטי סימן כ"ז מטעם כרי"ל על מחמר תלחי וככל מקום מוקשר מוגע לשמי: מששמע וקבלה. כי ששמע זה שמו ומעלמם קבלו את מורלו עליהם: קבלו אותם והדבקו וכו'. כל אלה כלשון מקור מולחם. ומעין זה כלו ככר קדם כדבר בשמי סימן ל"ב: כפיהם. ר"ל כפי הטבע והמקרה: והיה השם הוה מיוחד בנו וכו'. הוור לפיטחו על בינורו כשהמיוחד יוד' ה"ל או"ה ה"ל, ואמר כי כמו ששמר היתם האמתי בינו לבינינו, כן יהיה ידיעת שמו מיוחדת בנו, אין זולתנו יודע אוטו ידיעה אמתית. וכבר נל הרמז על זה במאמר הכתוב מי יעלה לנו השמיחה, כי רלשי היתום מילה וסופי היתום שם כן ד', להיות כי היתום הם הזוכים למדרגה זו, כמו שכסם רבינו כה"י ויך. והוסף עוד רמז לזכ ממה שאמר משה להקב"ה ואמרו לי פיה שמו מה אומר אליהם, כי הנמולים ישאלוהו על כסם המיוחד: והוא שם גודע וכו'. כדבר הרלכ"ב פרש"ס סגוב כלארו כי שם יוד' ה"ל או"ה ה"ל גם שם אה"ה וס' י"ה שלשטם שמוה העלם. וכמו שיוסר גם הככר כסמו. וככלל הארבעה דברים אה כסס

שלא תמצא אלה, ר"ל הפתחה לאל"ף והה"א, והקמין לוא"ו, והשבר ליו"ד, והמה ברוחות ושאר האותיות כעפות. וי"ה כמורה. אבל אהי"ה אפשר שיהיה פן השם

השם

קול יהודה

אוצר נחמד

הפתחה לאל"ף ולה"א וכו'. עיין מה שכתב במאמר שם סימן ס' (בזכר כלן בקי"). והנה כנלן כולל בפתיח הקמין גדול, ושפתח קטנה והוא סגול, והלו משקיע האל"ף והס"א, כמו בראי היתה פלא. ובקמין כולל החול"ם והסור"ק. והסבר כולל חיר"ק ויז"י: והמה ברוחות. כעשמות להסביב שאר האותיות שם כגופות. ומה היה שם כעבד באותיות יו"ס' לרמו עליו יו' המהני כל ששלמות, ופעמים נסתר ופעמים נגלה, כמו אותיות אהי"ו שם לפעמים אותיות הפתוחות ולפעמים סגורות כגופות כמבטא. והול"ם ששים שם יו"ס' כנכלל ס"א לוי הפקע הוא הדבר הנסתר כש"ע א"ח סימן ס' ו"ל, ויזין בקריאה שם כגופות שהוא ארון ככל, ויזין כנתיבתו ביו"ד וז"ל ס"א לוי היה ויהיה, עכ"ל. וז"ל כשחזיר או"א' ישאר ס"ס, וכשחזיר ס"ו"ד ישאר ס"ס, וז"ל ששים משולם, ומלא וזין ראשים לראשיתו, והס' ר"ל שהוא המהני והמגניח עתה אין בלתי. ואמנם מלת יו"ס' נמצא בכלל א"ל, וכבר הוקשה זה לכלל א"ל והגניח נזה ב"ב על שור"ש נספד' דוכוס, ואמר כי השרש הוא ס"ו"ד ומלך בוא"ו*, ע"ש. ובאמת שאין זאת קשיא, כי כבר אמרנו שכל סגולותיו שכל שאין לו ראשיתו אין לו תכלית, והוא כמעט מושכל ראשון אולם, ומאחר שגמרו על ס"ס מילא רמזו שהוא ס"ס, וכן הוא מורה על השגחה המרמזת: וי"ה כמורה. שם י"ה הוא כמו ס' או"ס' כ"ס אבל אהי"ה אפשר וכו'. שם אהי"ה אפשר שהוא מורה

עוצה ספר הראב"ע (פ' שמות) על האותיות הכבדות הכלה. ומכללם שהאל"ף ראשית המספר, והיו"ד תכלית, והס"א והוא"ו פתחיים. כיון שזה על היותו יסב' הנקרא בהם, ראשון, תלמי, ופתחון. היה, והיה לעולמי עד. והוא חותמו של הקב"ה אמת, אל"ף בראש האותיות, מ"ם בתלמי, והיו"ד בסופן. ומספ' הוא שיש לו מה הר"ה על היותו יסב' לכל הגמולות סבה ראשונה שועלה, כמו שהאל"ף ראשית כל מספר ושברו, והכה תכליתית כמו שהיו"ד תכלית כל מספר, והכה אורחית כי מהו היה כל דבר מה שהוא באמתתו, ויורו על זה ה"ו מהוברים גם יחד, אשר תאמר כי ה"א זה במהות ועלמות. וזכר המורה בראשון פ' ס"ט היותו יסב' מונה בשלשה אלה. גם מספר כל אחת מאותיות אהי"ו הוא עגולי שומר עצמו במרובעו, והסגולה הזאת נלווה מאד אליו יתבדק להיותו לעולם קיים שומר המונחו בלי שום שנוי, וגם העגול משל נאות להיותו באמת כלי ראשית ופתחית. גם אל המעלה הזאת שזכר הקבר רמו הראב"ע באמרו שם, הנה הראשית כי אלו ראשית האותיות הם ראשית המשך, על כן היו השמות הכבדים שם שמות העלם, מאלה האותיות, ע"כ. ומראה לפניך סגולה חמשה באותיות הכלה, כי נמצאו להם שני עניני נחום, האחד נח נעלם לא ירגיש בו האדם, והשני נח בראה מוצר בהרבה. וכן האל נעלם בלתי משתנה, הוא נח נעלם באמתתו, והוא נח שדור הכבדות בלשון נחם ובסתר, להורות על היותו נכונה ונגלה, פעם יזין ופעם יעלם כפי חלוף הכהינות שזכרו. ומה שאמר פתחה לאל"ף והה"א והקמין לוא"ו, והשבר ליו"ד, ומשך למדר חלוקה שעשה בשיי ס"ב, כי כל שבעת המלים כלל בשלשה אלה באמרו, כי לדי הדבור עבדית בדרך החלוקה משיגים קמין פתיחה ושבר, ובחלוקה אחרת קמין גזון בעוה קמין, וקמין ביטוי והוא חול"ם, וקמין והוא סור"ק. ופתיחה גדולה והוא פתח", וקטנה והוא סגול, ושבר גדול והוא חיר"ק, וקמין והוא יז"י, ע"כ. אמנם ממה שזכרנו שם על אמרו שקשה להעמיק השבר אל פתיחה גדולה וכו', יתבאר לנו כי קרוב לשמוע מדבריו כנלן שהקמין כלל היה בפתיחה לך בקמין כאשר עשה בחלוקה הנכונה, ודבריו ויזינו בזה שייחד האל"ף והס"א למשך הפתיחה וכבר יורדו שם אל הקמין עמו, שם היות שגם הפתח"ם קמין וגדול שם הוא במשך הזה אך בשניות כמבואר שמה. וכן ממה שייחד האל"ף למשך הקמין יש הוכחה לזה, שהרי איננו משך מיוחד לקמין בעלם. והרי לך גלוי דעת ממנו שאין הקמין כלל היה בקמין רק בפתיחה כמו שביארנו על זה בשלמותו בתקופת המצר. והנה כללם הר"ה הוא אלו ימילום להוציא דבר שגמר האותיות בלתי שם ענינו שם האותיות אהי"ו הנמשכות להברות נקודות יתר האותיות אשר כל נקודותיהם נכללו בשלשה אלה כמו שקדם, כי בלעדיהם כל רוח אין בקרבם. וז"ל והמה ברוחות ושאר האותיות כעפות. כי על כן נקראו אלל המדקדקים אותיות הנשימה, כי אמנם הם רוח החיות בגופי שאר האותיות והם זריכות לאלו עכ"ל ואין אלו זריכות להם במאומה. והמשך לזה ביאור שם י"ה שם הוא שם העלם ומתורבו מן האותיות האלה. אלו שם אהי"ה לבי מה שהוא כנפשיה אלל. וז"ל וי"ה כמורה, אבל אהי"ה אפשר שיהיה מן השם הרוח, ר"ל מן היותו, כעין אמרנו לל מן הפסוק זה. והכוונה שם הוא מתין שם עמוהו יתבדק כמו שזכרנו מעטם הראב"ע פרשת שמות. ואתה ידעת מה שכתב פרשת תשא כי בתבדק האותיות שיבאם האדם כנס בתיי השם, יהיה כמספר השם, ע"כ. ר"ל כי מספר יו"ד ה"א עולה כ"ו שהוא מספר ד' אותיות השם השלם. ועל היות האותיות האלה בתדרגת רוח לשאר האותיות שמשמטם נמצאו דומים לו יראו כלל בדבור כמו שזכרנו, שאלו מליצתי למחר ולמחרת דומים המהיית משוב, כי בלאו לא יפתח פיו ישאר האדם וכאכן דומם, כשיושב יודים מאותיות וי"ה ופעמים מאותיות אהי"ו אשר נבחרו

(*) כמו שם יז"י ויז"י (א"י).

הנה בתמונתו כבוד בקיום מחמדי על אופן אחד ע"י פעולותיו המפורסמות, כי על כן לפי דעת קצה היה שדור הכבדות בלשון נחם ובסתר, להורות על היותו נכונה ונגלה, פעם יזין ופעם יעלם כפי חלוף הכהינות שזכרו. ומה שאמר פתחה לאל"ף והה"א והקמין לוא"ו, והשבר ליו"ד, ומשך למדר חלוקה שעשה בשיי ס"ב, כי כל שבעת המלים כלל בשלשה אלה באמרו, כי לדי הדבור עבדית בדרך החלוקה משיגים קמין פתיחה ושבר, ובחלוקה אחרת קמין גזון בעוה קמין, וקמין ביטוי והוא חול"ם, וקמין והוא סור"ק. ופתיחה גדולה והוא פתח", וקטנה והוא סגול, ושבר גדול והוא חיר"ק, וקמין והוא יז"י, ע"כ. אמנם ממה שזכרנו שם על אמרו שקשה להעמיק השבר אל פתיחה גדולה וכו', יתבאר לנו כי קרוב לשמוע מדבריו כנלן שהקמין כלל היה בפתיחה לך בקמין כאשר עשה בחלוקה הנכונה, ודבריו ויזינו בזה שייחד האל"ף והס"א למשך הפתיחה וכבר יורדו שם אל הקמין עמו, שם היות שגם הפתח"ם קמין וגדול שם הוא במשך הזה אך בשניות כמבואר שמה. וכן ממה שייחד האל"ף למשך הקמין יש הוכחה לזה, שהרי איננו משך מיוחד לקמין בעלם. והרי לך גלוי דעת ממנו שאין הקמין כלל היה בקמין רק בפתיחה כמו שביארנו על זה בשלמותו בתקופת המצר. והנה כללם הר"ה הוא אלו ימילום להוציא דבר שגמר האותיות בלתי שם ענינו שם האותיות אהי"ו הנמשכות להברות נקודות יתר האותיות אשר כל נקודותיהם נכללו בשלשה אלה כמו שקדם, כי בלעדיהם כל רוח אין בקרבם. וז"ל והמה ברוחות ושאר האותיות כעפות. כי על כן נקראו אלל המדקדקים אותיות הנשימה, כי אמנם הם רוח החיות בגופי שאר האותיות והם זריכות לאלו עכ"ל ואין אלו זריכות להם במאומה. והמשך לזה ביאור שם י"ה שם הוא שם העלם ומתורבו מן האותיות האלה. אלו שם אהי"ה לבי מה שהוא כנפשיה אלל. וז"ל וי"ה כמורה, אבל אהי"ה אפשר שיהיה מן השם הרוח, ר"ל מן היותו, כעין אמרנו לל מן הפסוק זה. והכוונה שם הוא מתין שם עמוהו יתבדק כמו שזכרנו מעטם הראב"ע פרשת שמות. ואתה ידעת מה שכתב פרשת תשא כי בתבדק האותיות שיבאם האדם כנס בתיי השם, יהיה כמספר השם, ע"כ. ר"ל כי מספר יו"ד ה"א עולה כ"ו שהוא מספר ד' אותיות השם השלם. ועל היות האותיות האלה בתדרגת רוח לשאר האותיות שמשמטם נמצאו דומים לו יראו כלל בדבור כמו שזכרנו, שאלו מליצתי למחר ולמחרת דומים המהיית משוב, כי בלאו לא יפתח פיו ישאר האדם וכאכן דומם, כשיושב יודים מאותיות וי"ה ופעמים מאותיות אהי"ו אשר נבחרו

השם הזה, ואפשר שיהיה נגזר מהיה, ורצה בו למנוע מחשוב באמתות העצם אשר ידיעתו נמנעת. וכאשר שאלו ואמר ואמר לי מה שמו, ענהו לאמר מה להם לבקש מה שלא יוכלו להשיגו, דומה למה שאמר המלאך למה זה תשאל לשמי והוא פלאי, אך אמור להם אהיה, ופירושו אשר אהיה, והמעם הנמצא אשר אמצא להם בעת שיבקשוני, אל יבקשו ראייה גדולה מהמצאי עמהם, ויקבלוני כן, ואמור אהיה

קול יהודה

לשמות עצמותו יתברך, וכאלו אמר נאלמתי דוס יס, ולו האדם יהשש מסוב, כי הדבר אין בו להעדר הסוב ממנו כל האמות, והוא רוח אמות י"ה וחבריו המהיה לה כלם. וכ"ש שיאות זה עצמו לבדול הכל ברוך הוא שהוא סבה המלאות והקיום לכל המלאות, כי עמו מקור חיים לגלם ולא רוחו נמשח אליו יאחזק יחדו יסוף הנמלאות דבבר החבר צמה שיבא, כי האליהם הוא רוח העולם ונפשו ושכלו ומיתו נאשר נקרא חי העולם וכו'. וכיוצא בזה המורה בראשון פרק ס"ט: "ואפשר שיהיה נגזר מהיה וכו'". ולפי זה לא יהיה שם עש, והדרכה יהיה עניו למנוע מרשוב באמתות העצם וכו', כמו שמבאר והו"ך: אך אמור להם אהיה ופירושו אשר אהיה. הכונה שאשר אהיה הוא פירוש לאהיה המונח ראשונה. והעשור היה כתבוב הוא עצמו מה ששבר בו האל"ף בלמרו, ויתברר אהיה ופירושו אשר אהיה, כמו (נכריה י"ג) ויבית דוד כללניהם וזמלן מללך ה' לבניסה, והוא פירוש כללניהם, ע"כ: והמעם הנמצא וכו'. קרוב לזה כהב הרמב"ן פ' שמות על אמרם ז"ל פ"ק דברכות אהיה אשר אהיה עמכם צלה זו והיה עמכם שבעצד אשר מלכות, אמר לפניו רב"ע דיה לרהר בשערה, אמר לו יפה אמרם כה תאמר לבני ישראל וכו'. ועל זה אמר שהכונה להם כי אמר לפניו ית' וזמרו לו מה שמו שיגיד להם השם שיהיה הוראלה עלימה על המלאות ועל ההשגחה, והקב"ה השיבו להם זו ושכלו לשמי, אין להם זורך לראיה אחרת רק כי אהיה עמכם בכל נרסה יקראוני ואענם, והיא הרחיה הגדולה שיש לאהיה הקבועים אליו בכל קראנו אליו ויש אליהם שופטים בלתי. וזה פירוש נכון בלגדה זו. ע"כ: ויקבלוני כן. ר"ל מלך המלכי להם, כי עין בעין יראו עיני מלאימות והשגחה מאין פנות אל דרכי ההורלות העיוניות. ונוראות נפלאות על בעל ספר שער ה' הכהן, כי נפשו ילאה מן השיסה דבריו על כונת ההר דבריו אלה, יען כי אחרי כפיולו דבריו עד אמר חן אמר להם אהיה אשר אהיה, בהשמשות מלה ופירושו ולא ידעתי חס בזונה ממנו או ממוקשי הדפוס, כתב על ביאורם וז"ל, יראה בזה שפאלה משה רבינו יהיה לומר אם ישאלו ישראל וימלרו לו מהו המות הא"י

אוצר נהמר

ג"כ על דמיון רוח כל בשר, שהוא מאחות נמות גם כן: שיחיה נגזר מהיה. ר"ל ששם אה"ה נחשב ממות היה שחורס על קדמותו יתברך סבול נחל ואין עת אל מלאות: ורצה בו למנוע מחשוב וכו'. הש"י ענה זה על למטה למה כזה למנוע מבני הרום שלא יעירו דעה לחשוב בלחמות עצמו יתברך וירלו להם מה הוא הטעם: אשר ידיעתו נמנעת. ידיעה עלם כדורו יתברך הוא דבר נמנע, מהאר שהוא לבדו קדמון ואין ראשיתו לו וכל הנמצאים נבראים ממנו אין יתכן שיעין נולד, עלם היוצר אותו אשר הוא רחוק ממחיותו מרחק בלתי תכלית ואין לו שום יתום ודמיון אליו: ובאשר שאלו. משה ואמר הנה אהבי כל אל בני ישראל ואחרתי אליהם אלוהי אבותיכם שלחתי אליכם וזמרו לי מה שמו מה אמר אליהם, והלאו נשם שאמר אלי מה שמו, ר"ל עיני בעיני ומחיותו האמיתי אשר אותו נדע לעבוד, מה אהבי אלוהי. וזכירת מה שר"ל מה מחיותו, כי השם המוכבב מורה על זה, כמו וכחך שמו ויכסה (קבלו ו') שר"ל עיני ומחיותו: ענהו לאמר מה ראה וכו'. השיב לו הש"י אהיה כמ"ש וימחר אליהם אל משה אהיה אשר אהיה. וזה לא השיב לו על שלחתי שימחר לו עבך אחת עצמותו, כי לא השיב לו כלל על השאלה היותר, רק שאמר לו שאין להם לבקש דבר זה, שא"ל לכל נולד להשיגו מאחר שהוא היה מבלי ראשית אין דרך שידעוהו הנבראים בשום אופן: דומה למה שאמר המלאך למה לא תשאל לשמי והוא פלאי. (שופטים י"ג) כאשר אמר משה אל המלאך מי עמך, השיב לו למת לו תשאל לשמי וכו' מלאי, ר"ל חייך בדין שתיגי את שמי, מאחר שמחית ברוחי שהוא המלאך הוא מושלל ומכוסה מבני הרום שוכני כותמר. וכן השיב להם השם אהיה, שר"ל הנמצא מקדם וקדמון בלי ראשית, וזה נמנע שישגו הנבראים אשר להם ראשית את הענין אשר הוא בלי ראשית: והשגחם הנמצא אשר אמצא להם. ר"ל ביוצר הדבר הוא, אחר שהשם אמר לו שהוא קדמון והיה מעולם וזאת להשיגו, ואלו יתבו כמנו שהוא רחוק מן הנבראים מרחק בלתי תכלית לעיני שמי אשר שישגו, כל אלו שאלו משיגה נבראים השגחים ממנו ודמוקדם הרבה מקדמותו, למה אמר שהוא הנמצא אשר עם כל זה משיגה נבראיו תכלית ההשגחה מאחר ששם ברוחיו ומשגו ידעו וזמנו בקההם בכל קראם אליו: אל יבקשו ראייה גדולה מהמצאי עמהם. לסיבות שאלו שידעו עלם כבודי, ע"כ: אין להם ראייה יותר גדולה על מלאותיה ממה שאין נמצא להם לעמוד להם בעת נרסה: ויקבלוני כן. מלך דברו ועצמו יקבלוני, אחר שיראו בעיניהם את מעשה ידו ונוראות אשר ראשית להם והשגחתו נסת: ואמור אהיה שלחתי

ועצמותו, מה יאמר אל ישראל. ופירושו מה שמו ר"ל ובהתקן שמו ויכסה, ר"ל עצמותו ויכסה. והשיב לו הש"י שיאמר להם אהיה אשר אהיה, כלומר שמהותו הוא מה שהוא שאלו יוכלו לראשו להם, לפי שהוא נעלם. ולפי שלא יתעבו שפנו שמהותו נעלם כן מלאותו נעלם, לכן אמר שמלאותו לפחות נגלה הוא מלך, ולכן שב ואמר שיהוויר ויאמר להם אהיה שלחתי אליהם. וכן כתב

איהיה שלחני אליכם. וכבר קדם ושם מופתו למשה בזה (ל"א הענין), באמרו כי איהיה עמך זה לך האות כי אנכי שלחתיך, והאות הוא שאמצא לך בכל מקום. וסמך לו מה שדושה לזה באמרו אלהי אבותיכם שלחני אליכם, אלהי אברהם אלהי יצחק

קול יהודה

ה' הסדרי בספר אור ה' מאמר ה' כ"ג פ"ה, אמר שם ז"ל. ואמרו לי מה שמו מה אומר אליכם, הראון בזה הוראה עלמותו לפי מה שיראה שהיתה התהלה עבדתו אז, ויהיה המשובה שהוראה היות היה מנועה מהם באמרו איהיה אלהיכם, כלומר אין להם עסק בנהגותי כי אני אהיה עם אלהיה, ירמוז אל שמהותו עולם, ולהורות שהמליצות נעלה מחד שב ואמר אהיה שלהני אליכם, כלומר מעמדותי ה"א לרמוז דבר אלא היותו בנבד ע"כ וכו'. ועתה לא נא בנינו למשש בכל מליו אשר צדעתו הכביר על ביאור כונה ההבדל בנשנות האל למשה, ורבה נא אם הוא ראוי ליעול שבו על הפרשיה אם לאו. והיו לך לעינים דברי הרמב"ן אשר על פיהם המשכנו הביאור הנכון לפי דעתו: ושם מופתו למשה בזה הענין באמרו וכו'. לחזק במשמרות ביאורו המזכיר על אהיה אשר אהיה, עשה לו סמיותו מלפניו ומאחריו לומר שזה מקומו וביאורו הנהגות. ומתלה אמר שמעין המופת הזה מהמלאו יתבדך לעם הגורך, שם מופתו למשה באמרו שם למעלה ממנו בכחך לו כי אהיה עמך זה כי האות וכו', ובא זה ולמד על זה כי שמים קרובים במקום וענין, וכל"ש שאלת אהיה מחברת בסיחה. וגם אמרין בן המושב שם בכחך אלהי אבותיכם שלחי וגו', להיוחס המפורסמים בהשגחה המנויה בהם בכל עת. ובא דבריו מורכבים מדברי ה' למשה ומדברי משה אל העם והם שני הכוזבים האלה כאחד, כי אין שם כחוב אלהי אומר כדברים האלה אלהי אבותיכם שלחי אליכם אלהי אבותיכם וגו', כדברי צמרים הכביר כרובים גם יחד. אמנם רדף כונה הענין שהוא העיקר, או שהיה זה לפום תורפיה כי לא הש אל דקדוק וספר הכחוב להיוורו כונה על זכרונו של אהיה עם העם, ובה על דרך מלא העומר לאחד שזכר המורה בנשאו פה י"ט. ולדעתו לפי הגרסה יושלם ביאור הכחוב כי אהיה עמך וגו' בהזויף את העם וגו', בדרך קרוב למה שביארנו הרמב"ן עם היהיה בלתי מסכימים בעצם אמרו וזה לך האות כי אהיה עמך וכו' והנה זמתינו כל הדבר בכהוב הזה, כי שמים זו שאל אמרתי מי אהני כי אלקי את אהיה וכו' אויף את אהיה לאמר ועתה לכה והשלחך אל פרעה, והנה את עמי בני ישראל ממזרים. והנה זה לזורך ביחסם לארץ סיחה, כמו שביאר שם למעלה באמרו ואמר להנינו מיד מזרים ולהעלותו מן הארץ היותו אל ארץ טובה ורהבה וגו', שם עצמם שני הענינים שזכר לו ה"א"ש מהלכותו אל פרעה להנינו עמי מחזק ממנו, והנה זה בני ישראל משם ללכת אל אשר יהיה שמה הרוא. והנה משה לא מלא את לבבו ללכת אל אשר ירצה, ואמר שכהב הרמב"ן כי עשה כחומר מי אהני שאל המצינו רועה נאן כי אלקי את פרעה מלך גדול ומליר, ועשה ואמר הלין לעצוב את העם בכלל עוד מעט ויסקיני, כענין שאמר שמואל ושמע שאלו ורובני. ואמר עוד מי אהני כי אויף את בני ישראל מארץ מזרים, כמו שאמרם להעלותו אל ארץ טובה ורהבה אל מקום הכנעני, וזה כי אמנם ההלה מיד פרעה איהיה תלוייה בהם, שאם ישמע פרעה יקל עליו מעליהם ויילם או יגרשם מהארץ

אוצר נחמד

שלחני אליכם. הנה בחמלה השיב השם למשה אהיה אשר אהיה, שר"ל שהוא הקדמון במליצות ומשגיה על כדואו. שוב חזר ואמר כה האמר לבני ישראל אהיה שלהני אליכם, ר"ל הנה למשה השיב עתם הענין שאלו להשיגו, אמנם היות בני ישראל ודאי שלא יבטו זה טעוין העמוק, שם שאלו הקדמון ה"א לנבדלים להשיגו, ורק אזה שיאמר להם שבווא ידעו אותו מדי שיכיר ומלאו להם המיד ושודר אותם מכל זוקה, ודי ראיה להם על המליצות: וכבר קדם ושם מופתו למשה וכו'. הנה בחמלה בדברו כאמר אמר להם למה שלחך אל פרעה וגו' ומשה השיב מי אהני כי אלקי וגו' וכי אויף את בני ישראל, אמרו לו השם כי אהיה עמך וכו' וכן האות כי אהני שלחך כהזויף את העם ממזרים העבדון וגו', ויהיה שפירוש לפי כוונת הכביר שמשם אמר מי אהני כי אלקי אל שלחך אל מקום ממנו דבר גדול כזה שיכלה אומה שלימה מעבודתם ולא יסכיגו, ואלו בני ישראל לא יאמינו ללכת אחרי אל מקום אשר לא ידעו מעולם, על זה השיב לו השם כי אהיה עמך, מאמר שיהיה עמך כוח אהיה גדול שאני שלחתיך (ולכן מלת שלחתיך מועמדת בנהגותה), ור"ל שזה שאמרם מי אהני כי אלקי וגו', הנה אהני עמך וכל ידי כסיתך, שפרשם עם שכול מלך גדול ואהיה עמך דבר כוח לא יוכל לגנוע כך לרעה, וזה בעצמו האות על השנתי ודקויות כגונות בני אדם, ואמר זה בהזויף את העם המה יעבדו אותו כולם על הכר הזה, ר"ל שיתגלה כבודי לעיני כולם שיפק בלאתם במדבר הנה: והאות הוא שאמצא לך בכל מקום. ר"ל כי לפי הכחש היה נראה שיעיק האות הוא מה שאמר לו בהזויף את העם ממזרים העבדון את האלהים על הכר הזה, וזה דבר בלתי מוכן, וכי יתכן ליהן אהיה לשעמו מדבר העמידו היותו אהיה כן. ואמר הו אהיה עמך לך בכל מקום. ואף בלכתך לפני פרעה יראו כל עם הארץ כי כבוד ה' נראה עליך, ובאות הוא ילכו אחריך ואמר קן יעשו לתכיתם הסכון וכו' קבלת הפורע בדבריו על הכר הזה לעיני כל ישראל. וכשצב אמר משה הנה אהני נא ואמרתי להם אלהי אבותיכם שלהני אליכם עליו מי מה שזו וגו', ר"ל עם סיות שיכיר כי כבוד ה' הושפ עליו, אבל כשאומר להם כי אהני כי אהיה בלתיחות ולמעט כבודי ה' וזה אל, יראו ליעדו מאתם עלם כבודו. ע"ז השיב לו השם אהיה, ר"ל די להם שיהנוגו חסדי כמה שאמאל להם חסדי וטוב: כזה שרופה ליה. להודיע דקויות כגונות בני אדם ודי כזה את על מליצותו ושהנחתו: ואלהי